

Szakács Jenő Megyei Fizika Verseny

2010/2011. tanév

I. forduló

2010. november 12.

Minden versenyzőnek a számára kijelölt **négy** feladatot kell megoldania. A **szakközépiskolásoknak** az **A** vagy a **B** feladatsort kell megoldani a következők szerint:

A: 9-10. osztályosok és azok a 11-12. osztályosok, akik két évig tanulnak fizikát.

B: Azok a 11-12. évfolyamosok, akik több mint két évig tanulnak fizikát.

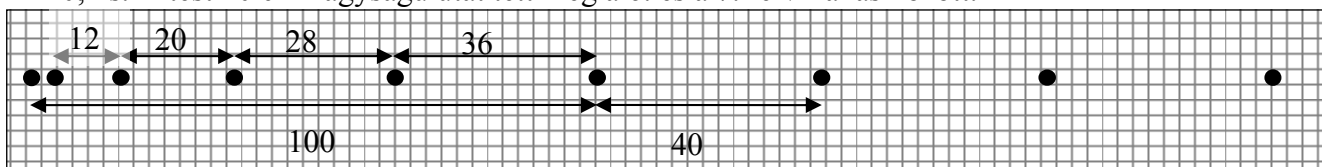
A rendelkezésre álló idő 180 perc. A feladatok megoldásait önállóan kell elkészítenie, függvénytáblázat és számológép használható. Egy feladat teljes és hibátlan megoldása 15 pontot ér. Minden feladatot külön lapon oldjon meg!

Jó munkát kívánnak a feladatok kitűzői!

A gimnazisták feladatai:		A szakközépiskolások feladatai:	
9. osztály	1, 2, 3, 4.	A	1, 2, 3, 4.
10. osztály	5, 6, 7, 8..		
11. osztály	9, 10, 11, 12.	B	4, 6, 8, 10.
12. osztály	6, 12, 13, 14.		

***

1. Egy nyugalomból induló, pontszerű, 0,5 kg tömegű test mozgását stroboszkópikus megvilágítás mellett lefényképeztük (A test balról jobbra mozgott). A filmen egy pontsorozatot kaptunk, amelyet az ábra mutat. A test elmozdulásának tényleges értékeit centiméterben megadva feltüntettük az ábrán. A stroboszkóp két felvillanása között eltelt idő 0,2 s. A test 40 cm nagyságú utat tett meg a 6. és a 7. felvillanás között.

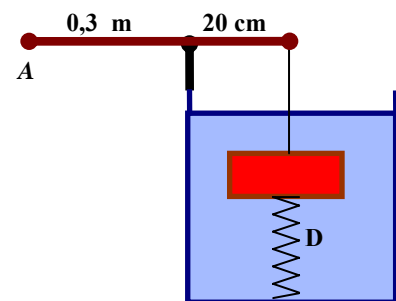
- Hogyan mozog a test a $0 \leq t \leq 1$ s időintervallumban?
- Hogyan mozog a test az $1 \leq t \leq 1,6$ s időintervallumban?
- Mekkora sebességet ért el a test?
- Mekkora erő gyorsította a testet?

2. Nagyméretű edényben $1000 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ sűrűségű víz található,

amelybe egy $7800 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$ sűrűségű, $15 \text{ cm} \times 20 \text{ cm} \times 5 \text{ cm}$ méretű,

téglatest alakú test merül a rajznak megfelelően. A testet alulról egy $4000 \frac{\text{N}}{\text{m}}$ rugóállandójú rugó tartja. A rugó összenyomódása

2 cm. A testet fonál közbeiktatásával, egy vízszintes helyzetű, homogén tömegeloszlású, 1,4 kg tömegű, kétkarú emelővel tartjuk egyensúlyban.

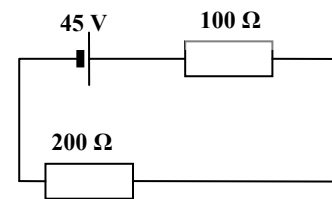

- Mekkora erő ébred a fonálban?
- Mekkora és milyen irányú erővel kell hatni az emelőre az A pontban, hogy a test egyensúlyban maradjon?
- Mekkora és milyen irányú erő hat a rúd alátámasztási pontjában? ($g=10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$)

3. Elhanyagolható hőkapacitású edényben 1,5 kg tömegű, 30 °C hőmérsékletű, $4180 \frac{\text{J}}{\text{kg} \cdot \text{K}}$ fajhőjű víz található. A vízbe 90 °C-os hőmérsékletű, a vízben nem oldódó szilárd testet dobunk. A beálló közös hőmérséklet 60 °C lesz. Tegyük ugyanezt a szilárd testet (a hőmérséklete most is 90 °C) abba az ugyancsak elhanyagolható hőkapacitású edénybe, amelyben 35 °C-os, ismeretlen fajhőjű, 1,3 kg tömegű folyadék van. Ekkor a beálló közös hőmérséklet 72 °C lesz.
- a) Mekkora a folyadék fajhője?
 b) Hány J energiaközléssel érhető el, hogy a rendszer hőmérséklete a második esetben is 90 °C legyen?

4. Tekintsük a rajzon látható kapcsolást!

- a) Mekkora feszültség esik a 100 Ω-os ellenálláson?
 b) A 200 Ω-os ellenállással párhuzamosan kapcsolunk egy megfelelő nagyságú ellenállást. Ekkor a 100 Ω-os ellenállás teljesítménye 9 W nagyságú lesz. Mekkora a párhuzamosan kapcsolt ellenállás nagysága?
 c) Hányszorosára nőtt így a 100 Ω-os ellenállás teljesítménye?

5. Egy $500 \frac{\text{m}}{\text{s}}$ sebességű puskagolyó 3 cm mélyen hatol be egy vastag deszkába. Ha ugyanez a deszka 1 cm vastag, akkor a belőtt puskagolyó mekkora sebességgel távozik a deszka másik oldalán?

6. Egy 60 m hosszú és 20 m magas lejtőn 120 kg tömegű test van. A testet 600 N nagyságú a lejtővel párhuzamos erővel húzzuk felfelé. A csúszó súrlódási együttható 0,2, $g=10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$.

- a) Mekkora és milyen irányú gyorsulással mozog a test?
 b) Mekkora, a lejtővel párhuzamos erővel lehet a testet egyenletesen húzni felfelé?
 c) Mekkora, a lejtővel párhuzamos erővel lehet a testet egyenletesen húzni lefelé?

7. Egy folyadék sűrűsége 0 °C-on $850 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, a térfogati hőtágulási tényezője $1,2 \cdot 10^{-3} \frac{1}{\text{K}}$. Egy szilárd test sűrűsége 0 °C-on $845 \frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$, lineáris hőtágulási tényezője $10^{-4} \frac{1}{\text{K}}$. A szilárd testet

betesszük a folyadékba.

- a) A szilárd test térfogatának hányad része áll ki a folyadékból?
 b) Mekkora legyen a test és a folyadék közös hőmérséklete, hogy a test lebegjen a folyadékban?

8. Egy 4 cm^2 keresztmetszetű függőleges helyzetű hőszigetelt, felülről zárt edényt az alsó végénél súrlódásmentesen mozgó súlytalan hőszigetelt dugattyú zár el a külső levegőtől. Az edényben 25 cm^3 , 10^5 Pa nyomású gáz van. A dugattyúra 1,5 kg terhet függesztünk

- a) Mennyit mozdul el a dugattyú? A hőmérséklet az edényben 0 °C, és állandónak tekinthető.
 b) Ezután a gáz hőmérsékletét egy beépített fűtőszállal lassan 50 °C-kal felmelegítjük. Mennyit mozdul el a dugattyú? ($g=10 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$).

9. Egy autókerék tömlőjében $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ -on a túlnyomás $1,6 \cdot 10^5\text{ Pa}$. A külső légnyomás 10^5 Pa , a tömlő térfogata 25 dm^3 .

a) Hány kg levegő van a tömlőben? A levegő sűrűsége normál állapotban $1,3\frac{\text{kg}}{\text{m}^3}$.

b) Mekkora lesz a túlnyomás, ha a hőmérséklet $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ -ra emelkedik? A külső nyomás és a tömlő térfogata nem változik.

c) Mennyi levegőt kellene kiengedni, hogy $30\text{ }^{\circ}\text{C}$ -on is csak $1,6 \cdot 10^5\text{ Pa}$ legyen a túlnyomás?

10. Vízszintes helyzetű, hosszú, vékony, kifeszített szigetelőszára könnyen csúszó 1 g tömegű gyöngyszemet fűztünk fel. A szálra merőleges egyenes mentén, a száltól egyenlő 1 m távolságra egy-egy $+50\text{ }\mu\text{C}$ nagyságú töltés van rögzítve. A gyöngyszemet a szál és a töltéseket összekötő egyenes metszéspontjától 1 m távolságra kezdősebesség nélkül elengedjük. A gyöngyszem a metszésponton $10\frac{\text{m}}{\text{s}}$ sebességgel halad át.

a) Mekkora és milyen előjelű a gyöngyszem töltése? ($k = 9 \cdot 10^9\frac{\text{N} \cdot \text{m}^2}{\text{C}^2}$).

b) Mekkora elektromos erő hatott a gyöngyszemre a kiinduló pontban?

c) Milyen mozgást végez a gyöngyszem, ha a súrlódás elhanyagolható?

11. Három, egyenként $0,5\text{ m}$ hosszúságú huzalból egy $\square$ alakú vezetőt készítünk.

A vezető szabad végeire feszültségforrást kapcsolunk. A vezetőkben folyó áram erőssége ekkor

3 A . Az elektromos térerősség nagysága a vezetőkben $0,012\frac{\text{N}}{\text{C}}$. A vezető átmérője $5,64\text{ mm}$.

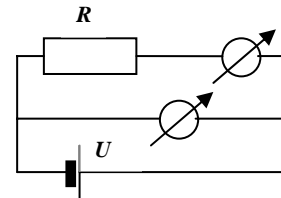
a) Mekkora a vezető egy-egy oldalának ellenállása?

b) Mekkora a vezető anyagának fajlagos ellenállása?

12. Egy tanuló azt a feladatot kapta, hogy az ábra szerinti kapcsolásban határozza meg az R ellenállás nagyságát. Mérése során azt tapasztalta, hogy az $1\text{ k}\Omega$ ellenállású voltmérő $12,4\text{ V}$ nagyságú feszültséget, a $12\text{ }\Omega$ ellenállású ampermérő 200 mA erősségű áramot jelzett.

a) Mekkora az ellenállás nagysága?

b) Hány százalékos az eltérés, ha az ellenállás nagyságát a tanuló a mutatott értékekből számolná ki?

13. $0,2\text{ kg}$ tömegű, kisméretű testre harmonikus erő hat. A test harmonikus rezgőmozgást végez, körfrekvenciája $100\frac{1}{\text{s}}$. A harmonikus erő legnagyobb teljesítménye 40 W .

a) Mekkora a mozgás amplitúdója?

b) Melyik időpillanatban lesz az erő teljesítménye maximális, ha $t = 0$ -nál a test kitérése zérus?

14. Egy párhuzamos falú üveglap törésmutatója $1,5$. A fény üveglapon való áthaladásának legrövidebb ideje $0,175\text{ ns}$.

a) Milyen vastag az üveglap?

b) Mekkora a beesési szög, ha a fénysugár $0,2\text{ ns}$ alatt halad át az üveglapon?

(A fény sebessége vákuumban $3 \cdot 10^8\frac{\text{km}}{\text{s}}$)

c) Mennyi a beeső fénysugár eltolódásának mértéke?